

KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra/Ústav: Katedra systematické teologie a filosofie

Posudek oponenta/oponentky na diplomovou práci

jméno oponenta/tky David Bouma

Autor/autorka práce: Eva Šenková
 Studijní program/obor: Teologie, Katolická teologie
 Název práce: Základní příjem a jeho etické aspekty: právo na existenci, nebo právo na zahálku?
 Vedoucí práce: Petr Štica
 Rozsah práce: 112 stran plus přílohy

1. Kritické zhodnocení

Kritéria hodnocení	splňuje bez výhrad	splňuje s drobnými připomínkami	splňuje s výhradami	nesplňuje
A. Formální a jazyková kritéria				
Práce odpovídá rozsahovým podmínkám	☒	☐	☐	☐
Práce má odpovídající jazykovou úroveň (pravopis, stylistika)	☒	☐	☐	☐
Formální zpracování práce (celková struktura a její logičnost)	☒	☐	☐	☐
Dodržení stanovených zásad citačních pravidel; formální jednota poznámkového a kritického aparátu	☒	☐	☐	☐
Zpracování příloh	☒	☐	☐	☐

Celková typografická úprava	☒	☐	☐	☐
B. Obsahová kritéria				
Práce jasně formuluje své cíle a metodiku jejich dosažení	☒	☐	☐	☐
Práce stanovených cílů dosahuje	☒	☐	☐	☐
Práce kriticky pracuje s primárními prameny i sekundární literaturou	☒	☐	☐	☐
Autorovy/autorčiny soudy a hodnocení jsou argumentačně podloženy	☒	☐	☐	☐
Autor/ka umí pracovat s odbornou terminologií a využívá jí	☒	☐	☐	☐
V práci jsou jasně vyjádřeny dosažené cíle	☒	☐	☐	☐
C. Celkový přínos práce Tuto část je vhodné rozvést v bodě 5.				
	ano	Ne		
Práce je kompilační prací	☐	☐		
Práce se zabývá dosud nezpracovaným tématem	☐	☐		
Práce přináší nové poznatky	☒	☐		
Práce navrhuje nové metodické přístupy	☐	☐		
Práce má metodologický/teologický přínos	☒	☐		

2. Celkové hodnocení práce

(stručná charakteristika (v případě potřeby je možné užít zvláštní přílohy))

Autorka v úvodu deklaruje, že "cílem této diplomové práce je rozšíření poznání o etické dimenzi konceptu základního příjmu, a to jak pohledem na jeho praktickou aplikovatelnost, tak pohledem na jeho ideové základy." V zápětí prozrazuje metodu, upřesňuje zacílení a objasňuje, v čem má být její práce specifická: "Provedená analýza odborného textu se tedy zaměřuje na historickopolitický vývoj, sociální a ekonomické souvislosti, zachycení perspektivy křesťanské sociální etiky a na filozofické odůvodnění navrhovaného společenského uspořádání, založeného na výplatě základního příjmu. Předložené zpracování tématu je specifické tím, že problematika základního příjmu je pojmána z různých stránek, i v jejich vzájemných vztazích, a tak je postupně skládán komplexní etický obraz tohoto konceptu." (str. 6)

Svůj projekt autorka rozvíjí v šesti kapitolách, z nichž každá se orientuje na specifickou oblast s přímým vztahem ke konceptu základního příjmu, a to se záměrem zachytit a rozvinout etické aspekty a dilemata, která pro danou oblast vyplývají.

Je patrné, že od samého počátku k institutu základního příjmu přistupuje s jistou obezřetností a s odhodláním promýšlet varianty: "Takřka od prvopočátku jsou s tímto konceptem spojené také obavy z možného zneužívání systému některými skupinami obyvatel a z rozšíření zahálky (např. Fourier, Considerant). Alternativní návrhy pak směřují spíše k zajištění zaměstnanosti, tedy k vytvoření podmínek pro získání obživy a zapojení všech osob do chodu společnosti vlastními silami. Takový přístup odpovídá principu subsidiarity – tedy jakési pomoci k svépomoci – dle sociálního učení církve." (str. 20)

Přestože i dosažené závěry jsou k ideji i případné praxi základního příjmu skeptické, je třeba autorku pochválit za snahu poctivě zvažovat všechna pro i proti: "...úvahy o zavedení základního příjmu jsou spíše záležitostí přání a preferencí než zodpovědným rozhodováním. (str. 109) "Není to člověk pasivně přijímající dobra od druhých, ale člověk, který využívá dary, jež mu byly dány, společně s druhými a ve prospěch svůj i druhých – jako obraz Boží je člověk schopen během svého života více vytvořit než spotřebovat. I když se člověk jako jedinec ve svém životě setkává s různými překážkami, obtížemi a krizemi, jsou to především další lidé, kteří mu mohou pomoci s jejich překonáním, nikoliv samotné materiální zajištění." (str. 110) Za velmi důležité považuji autorčino zodpovědné zohledňování budoucnosti: "Základní příjem je nástrojem, který zasahuje do celého komplexu společenských a hospodářských institucí a jeho dopady jsou obtížně předvídatelné. Aby bylo možné zodpovědně rozhodnout o zavedení základního příjmu, je třeba brát v úvahu nejen dnešní a lokální situaci, ale i vzdálený časový horizont a mezinárodní dimenzi, například z hlediska hospodářské konkurenceschopnosti a migrace." (str. 111)

Cíl práce - ohledat etické otázky kolem institutu základního příjmu - který si autorka vytkla, považuji za naplněný: "Okruh těchto etických témat naznačila i tato práce – jedná se o otázky společenských hodnot, blahobytu, postavení člověka na trhu práce, neplacené práce, využití možností technologického pokroku, spravedlivých daní, sociálních nerovností, chudoby, vyloučení, úcty k člověku, potřeby uznání jeho specifických schopností a vlastností, možnost člověka utvářet svůj život ve svobodném prostoru garantovaném státem, důstojného života každého jedince v rámci lidské pospolitosti, ale i politické odpovědnosti za volbu nástrojů pro dosažení společného dobra." (str. 112)

Předložený text dle mého velmi dobrý způsobem naplňuje požadavky kladené na tento druh kvalifikační práce a doporučuji ho k obhajobě.

3. Otázky a náměty práce k diskuzi při obhajobě

Na straně 41 píšete: "Nízké mzdy by pod vlivem základního příjmu musely vzrůst, aby byli lidé ochotni pracovat, a v dlouhém období pak bude dražší lidská práce nahrazována kapitálem, což může problém málo kvalifikovaných pracovníků prohlubovat." Co znamená "nahrazována kapitálem"? Myslíte zapojení technologií a automatizaci? A jaký by byl problém málo kvalifikovaných pracovníků v robotizovaném světě? Vždyť právě je by základní příjem ochránil na prvním místě, a mohli by se věnovat například zvyšování kvalifikace... V závěru na str. 110 se ke své obavě opět vracíte: "Byť by základní příjem měl přispět k redukci umělé zaměstnanosti a zvýšení prestiže neplacené práce, souběžně by posílil pracovně úsporné technologie na úkor placené lidské práce." V čem vidíte negativa pro lidskou práci úsporných technologií? Neleží problém úplně jinde?

Doporučení práce k obhajobě	doporučuji

Návrh doporučení k obhajobě: doporučuji, nedoporučuji

Datum: 17.6.2020

Podpis: